

T.C.

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

**SİVAS'TAKİ İLKÖĞRETİM VE LİSE ÖĞRETMENLERİNİN SİGARA
KULLANIMI VE 4207 SAYILI YASA İLE İLGİLİ GELİŞMELER
KONUSUNDAKİ GÖRÜŞ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

Dr. Niğmet AÇIK

UZMANLIK TEZİ

SİVAS

2011

T.C.

CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ TIP FAKÜLTESİ

AİLE HEKİMLİĞİ ANABİLİM DALI

**SİVAS'TAKİ İLKÖĞRETİM VE LİSE ÖĞRETMENLERİNİN SİGARA
KULLANIMI VE 4207 SAYILI YASA İLE İLGİLİ GELİŞMELER
KONUSUNDAKİ GÖRÜŞ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI**

Dr. Niğmet AÇIK

UZMANLIK TEZİ

PROF. DR. R. Erol SEZER

DANIŞMAN ÖĞRETİM ÜYESİ

SİVAS

2011

ONAY SAYFASI

Bu tez, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi, Tez Yazım Kurallarına uygun olarak hazırlanmış ve jürimiz tarafından Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda uzmanlık tezi olarak kabul edilmiştir.

İMZA

Prof. Dr. R. Erol SEZER

Doç. Dr. Yeltekin DEMİREL

Yrd. Doç. Dr. Cem YENİCESU

Bu tez, 13.01.2011 tarih ve 2011/1 Sayılı Yönetim Kurulu Kararı ile belirlenen ve yukarıda imzaları olan jüri üyeleri tarafından kabul edilmiştir.

Prof. Dr. Mehmet ŞENCAN

Tıp Fakültesi Dekanı

TEŞEKKÜR

Sivas'taki ilköğretim ve lise öğretmenlerinin sigara kullanımı ve 4207 sayılı yasa ile ilgili gelişmeler konusundaki görüş, tutum ve davranışları çalışmasının gerçekleştirilmesinde beni yönlendiren, tez çalışmamızda büyük emeği olan, insani ve akademik olarak örnek aldığım hocam Sayın Prof. Dr. R. Erol SEZER'e,

Her zaman bana destek olan eşim Dr. Yücel Açık'a, hep yanımda oldukları için sevgili aileme ve mutluluk kaynağım olan sevgili oğlum Kerem'e teşekkür ederim.

Dr. Niğmet AÇIK

ÖZET

SİVAS'TAKİ İLKÖĞRETİM VE LİSE ÖĞRETMENLERİNİN SİGARA KULLANIMI VE 4207 SAYILI YASA İLE İLGİLİ GELİŞMELER KONUSUNDAKİ GÖRÜŞ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI

2009 yılı Mayıs ayı ikinci yarısında yaptığımız çalışmada küme örnekleme tekniği ile seçtiğimiz 24 okuldan toplam 580 öğretmen gönüllülük esasıyla anket formu doldurdu. Bu okullardaki tüm öğretmenler araştırmaya dahil edildi. Yanıtlama oranı %81 oldu. Anket formunda okul ismi ve öğretmen ismi yer almamıştır. Katılımcıların ortalama yaşı 38.9 ± 8.3 (erkeklerde 40.8 ± 8.6 , bayanlarda 35.5 ± 6.4) idi. Sigara içenlerin oranı erkeklerde %44.9, bayanlarda %28.6 idi. Sivas öğretmenleri için sigara içme prevalansı ve % 95 güven aralığı: %39.5 (%34.1-%44.9) olarak tahmin edildi. İçmemiş olanların oranı, her yaş grubunda kadınlarda erkeklere göre önemli ölçüde yüksek bulunmuştur. Sigarayı bırakmış olma oranı [Bırakmış olanlar/(Halen içenler + Bırakmış olanlar), erkeklerde %39.8, kadınlarda %21.9 ($p=0.005$), toplamda %36'dır. Erkeklerde bırakma oranlarının 40 yaş sonrasında önemli ölçüde yükseldiği gözlenmiştir ($p=0.01$). Yeni yasa öğretmenler tarafından yüksek oranda desteklenmektedir. Bulgular, 4207 No'lu Yasa'daki değişiklikler gereği 19 Mayıs 2008'de yürürlüğe giren yeniliklerin ve sigara içme yasaklarının, okullarda pasif içiciliği önemli ölçüde bitirdiğini göstermiştir. Yasanın uygulamaya girişinden sonraki birinci yılın sonu itibariyle okullarda sigara içme odası uygulaması ve öğretmen odalarında sigara içme durumu bitmiş durumdadır. Dersliklerde, okul koridorlarında sigara içilmemektedir. Fakat okul bahçelerinde, okul tuvaletlerinde, okulların gözden irak kapalı alanlarında yaygın sigara içme ihlalleri olduğu anlaşılmaktadır. İçme yasağı ihlalleri konusunda yaptırım uygulaması yok denecek düzeyde ifade edilmiştir. Yasanın yürürlüğe girmesi sonrasında birinci yıl itibariyle sigara bırakma oranları artmamıştır. Sigara bırakma çabalarında öğretmenlerin tıbbi destek arama düzeyleri de düşüktür. Yasa okullarda daha etkili uygulanmalıdır. Bunu sağlayacak yeni yaklaşımlara ihtiyaç vardır.

Anahtar kelimeler: Sigara, öğretmenler, prevalans, Tütün Kontrol Kanunu

ABSTRACT

SMOKING STATUS OF PRIMARY AND HIGH SCHOOL TEACHERS IN SIVAS, TURKEY AND THEIR OPINIONS, ATTITUDES AND BEHAVIORS REGARDING NEW TOBACCO CONTROL LAW

This study was conducted among all teachers of 24 schools selected by cluster sampling technic in the second half of May, 2009, one year after the new tobacco control law came into force. The sampling frame included all primary and high schools in the provincial center of Sivas, Turkey. Of the 718 teachers working at the selected schools 580 (81%) voluntarily participated in the study and completed the questionnaire. The mean age was 38.9 ± 8.3 (40.8 ± 8.6 for males, 35.5 ± 6.4 for females). The rate of current smoking was 44.9% among males, 28.6% among females in the sample. The estimated rate of current smoking among teachers in the province was 39.5% (95% CI: 34.1%-44.9%). The quit rate didn't increase in the last year compared to the year before the last year. The proportion of those who sought medical support among those who tried to stop in the last year was about 5%. A high proportion of respondents supported the changes provisioned by the law. Findings shows that involuntary smoking in the school premises among non-smokers disappeared to a great extent as a result of the new law. Designated smoking rooms in schools also seem to have disappeared. While smoking at classrooms, school aisles, and teachers rooms seems to have disappeared, the violation of smoking prohibition seems to occur not rarely at different places of the school premises, including outdoor areas, toilets, and hidden places. Almost no respondent reported penalties for violators. The tobacco control law should be implemented and enforced more strongly in schools.

Key Words: Smoking, teachers, prevalence, Tobacco control law

SİMGELER ve KISALTMALAR

ABD: Amerika Birleşik Devletleri

Bkz: Bakınız

DSÖ: Dünya Sağlık Örgütü

CI: Güven Aralığı (Confidence Interval)

KOAH: Kronik Obstruktif Akciğer Hastalığı

Ort: Ortalama

YKTA: Yetişkin Küresel Tütün Araştırması

TNSA: Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması

TABLOLAR DİZİNİ

Tablo 2.1. Türkiye’de ve değişik ülkelerde sigara kullanım prevalansı.....	6
Tablo 2.2. Türkiye’de öğretmenlerde sigara içme prevalansı ile ilgili yapılan bazı çalışmalar	7
Tablo 4.1. Sivas’ta öğretmenlerde yaş gruplarına ve cinsiyete göre sigara içme durumu	12
Tablo 4.2. Günlük içilen sigara miktarının cinsiyete göre dağılımı	12
Tablo 4.3. Sivas’ta öğretmenlerde sigaraya başlama yaşı.....	13
Tablo 4.4. Öğretmenlerin okulun kapalı alanlarında sigara içme yasağını destekleme durumu	14
Tablo 4.5. Öğretmenlerin bahçede sigara içme yasağını destekleme durumu	14
Tablo 4.6. Öğretmenlerin, ihlallerin ve ihlallerin gereğini yapmamanın cezasını destekleme durumu	15
Tablo 4.7. Sigara içmeyen öğretmenlerde okulda pasif sigara dumanı soluma durumu	16
Tablo 4.8. Öğretmenlere göre kendi okullarında sigara içme yasağının uygulanma durumu	16
Tablo 4.9. Yasanın uygulanma düzeyinin okullara göre değişimi	17
Tablo 4.10. Öğretmenlerin okul içi bazı alanlarda sigara içen bir kişi ile karşılaşma sıklıkları	17
Tablo 4.11. Öğretmenlerin evde sigara İçimini sınırlama durumu	18
Tablo 4.12. Öğretmenlerin evde sigara içiminin zararı konusundaki görüşleri	19
Tablo 4.13. Öğretmenlerin son bırakma denemelerinde bırakmak için doktor ve ilaç desteği alma durumu	19
Tablo 4.14. Sigara içen öğretmenlerin okulda sigara içtikleri yerlerin yasadan önceki ve sonraki dağılımı.....	20
Tablo 4.15. Sigara içen öğretmenlerin değişim aşamalarına göre ve cinsiyete göre dağılımları	21

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT	v
SİMGELER VE KISALTMALAR	vi
TABLolar DİZİNİ	vii
İÇİNDEKİLER	viii
1. GİRİŞ VE AMAÇ	1
2.GENEL BİLGİLER.....	2
3.GEREÇ ve YÖNTEM.....	8
3.1.Etik Kurul İzni.....	8
3.2.Çalışma Grupları ve Katılımcıların Seçimi.....	8
3.3.Anket Formu	8
3.4.İstatistiksel Analiz.....	9
4.BULGULAR.....	10
4.1. Araştırma Grubuna Katılan Kişilerin Sosyodemografik Özellikleri.....	10
4.2. Sigara İçme Durumunun Cinsiyet ve Yaş Gruplarına Göre Dağılımı	10
4.3. Sigaraya Başlama Yaşı.....	13
4.4. Öğretmenlerin 4207 Sayılı Yasa'nın 19.05.2008'de Yürürlüğe Giren Yeni Düzenlemelerine Destek Verme Durumu	14
4.5. Yasanın Uygulamaya Girmesi İle Birlikte Okulda Pasif Sigara Dumanı Soluma Durumunda Değişim.....	15
4.6. Okulda Yasağın Uygulanma Durumu	16
4.7. Okul İçindeki Kapalı Alanlarda ve Bahçede Sigara İçen Bir Kişi İle Karşılaşma Sıklığı	16
4.8. Yasağın İhlali Nedeni İle Ceza Alımı	18
4.9. Evde Sigara İçiminde Sınırlama Durumu	18

4.10. Evde İçilen Sigara İçiminin Zararı Konusunda Görüşler.....	18
4.11. Sigarayı Bırakmak İçin Doktor Ve İlaç Desteği Alma Durumu.....	19
4.12. Yasanın Uygulanmaya Başlaması İle Birlikte Günlük İçilen Sigara Miktarında Değişim	19
4.13. Yasanın Uygulanmaya Başlanmasından Sonra Okul İçi Sigara İçilen Ortamlarda Değişim	20
4.14. Yasanın Getirdiği Yasaklamaların Sigara İçen Öğretmenlerin Okul Yaşamını Zorlaştırma Durumu.....	21
4.15. Sigarayı Bırakma Düşüncesi	21
4.16. Yasanın Okullarda Uygulanmaya Başlamasından Sonra Sigarayı Bırakma Oranı.....	22
5.TARTIŞMA	23
5.1.Sosyodemografik Özellikler.....	23
5.2. Sivas'taki Öğretmenlerin Sigara Kullanım Durumu.....	23
5.3. Başlama ve Bırakmada Yaşa ve Cinsiyete Göre Değişim	24
5.4. Öğretmenlerin 4207 Sayılı Yasa'nın 19.05.2008'de Yürürlüğe Giren Yeni Düzenlemelerine Destek Verme Durumu	26
6.SONUÇ.....	31
7.KAYNAKLAR	32
8.EKLER.....	37

1. GİRİŞ VE AMAÇ

Son yüzyılın en önemli salgınlarından biri olan sigara, sadece içenlere değil duman altı olan herkese zarar vermektedir. Ülkemizde ve dünyada erişkinleri en çok öldüren dört hastalığın yani koroner kalp hastalığı, serebrovasküler hastalık, başta akciğer kanseri olmak üzere kanser ve kronik obstrüktif akciğer hastalığının (KOAH) en önemli nedenlerinden biri sigara kullanımındadır(1). Sigaranın, kırk kadar hastalığa neden olduğu kesin olarak bilinmektedir(1). Sigara, yaygın tüketildiği toplumlarda, kalp ya da beyin damarları tıkanıklığı nedeniyle 35-64 yaşları arasında olan ölümlerin yaklaşık yarısına, akciğer kanseri nedeniyle ölümlerin % 80-90'ına, KOAH nedeniyle ölümlerin % 80'ine neden olmaktadır. (2).

Tütünle mücadele konusundaki yasalara rağmen sigara tüketimi oldukça yaygındır. Son düzenlemeleri ile birlikte 4207 sayılı kanunun yürürlüğe girmesinin üzerinden yaklaşık 1 yıl geçmiştir. 4207 Sayılı Kanunda yer alan, okullarda sigara kullanımı konusundaki yeni değişiklikler öğretmenlerin sigara içme ve bırakma oranlarını etkileme potansiyeline sahip gibi görünmektedir. Acaba bir yıllık uygulama, öğretmenlerdeki sigara içme ve sigara bırakma oranlarını nasıl etkilemiştir? Bu süre içerisinde okullarda yasanın uygulanma düzeyi nedir?; Yasanın uygulanması sürecinde karşılaşılan zorluklar nelerdir?; Öğretmenlerin bu yasa ve uygulanması konusundaki görüş, tutum ve davranışları nelerdir?. Bu soruların cevapları, öğretmenlere ve öğrencilere yönelik tütün kontrol programlarının planlanması için önemli bilgiler sağlayabilir.

Çalışmamızın amacı, Sivas il merkezinde öğretmenlerin sigara içme prevalansını saptamak, yasadaki yeni değişikliklerin öğretmenlerin sigara içme ve bırakma davranışları üzerindeki bir yıllık etkisini analiz etmek, öğretmenlerin 4207 sayılı kanun hakkındaki bilgi düzeylerini, bu kanunla ve sigara ile ilgili görüş, tutum ve davranışlarını belirlemek, öğretmenler aracılığıyla kanunun okullardaki uygulanma durumu ve bunu etkileyen faktörler hakkında bilgi edinmektir.

2.GENEL BİLGİLER

Tütün kullanımının insan hayatı üzerine olumsuz etkisi, her geçen gün yapılan çalışmalarla bir kez daha ortaya konulmaktadır. Günümüzde, tütün, dünyada tek başına en önemli ölüm nedenidir. Tütün kullanımı her 6 saniyede bir kişinin ölümüne neden olmaktadır(3,4). Halen dünya genelinde her 10 ölümden bir tanesi sigara kullanımı nedeniyle olmaktadır. Yılda 5 milyondan fazla kişi bu nedenle ölmektedir (3,4). Acil önlemler alınmadığı takdirde 2030 yılına gelindiğinde tütün kullanımı nedeni ile ölen kişi sayısı yılda 8 milyonu geçecektir. Bu ölümlerin %80'den fazlasının gelişmekte olan ülkelerde olacağı tahmin edilmektedir(3,4,5). Tütün salgını 20. yüzyılda dünyada 100 milyon kişiyi öldürdü, 21. yüzyılda da 1 milyara yakın kişinin bu nedenle öleceği tahmin edilmektedir (3,6).

Sigara vakitsiz ölme tehlikesini üç kat artırmaktadır(7). Sigaranın, kırk kadar hastalığa neden olduğu kesin olarak bilinmektedir(1). Ülkemizde ve dünyada erişkinleri en çok öldüren dört hastalığın{Koroner kalp hastalığı, serebrovasküler hastalık, başta akciğer kanseri olmak üzere kanser ve kronik obstruktif akciğer hastalığı (KOAH)} en önemli nedenlerinden biri sigara kullanımındadır(1). Yaygın tüketildiği toplumlarda, sigaranın, kardiyovasküler veya serebrovasküler hastalık nedeniyle 35-64 yaşları arasında olan ölümlerin yaklaşık yarısına, akciğer kanseri nedeniyle ölümlerin % 80-90'ına, KOAH nedeniyle ölümlerin % 80'ine neden olduğu bilinmektedir(2). Ağız, larenks, özafagus, mide, pankreas, böbrek, mesane, serviks uteri kanserleri, akut myeloid lösemi, periferik arter hastalığı, abdominal aorta anevrizması, pnomoni dahil akut ve kronik solunum yolu hastalıkları, çocuklar ve gençlerde astım benzeri belirtiler, kadında fertilité azalması, katarakt, kalça kırığı, menapoz sonrası kadınlarda kemik mineral yoğunluğunda azalma, peptik ülser, diş eti hastalığı, ameliyat sonrası yara iyileşmesinde gecikme, ameliyat sonrası solunum yolu sorunları, cildin erken yaşlanması sigara kullanımının neden olabildiği kesin olarak anlaşılmış hastalıklar veya durumlardır(1,8).

Hamilelikte içilen sigaranın, bebeklerin beyin ve vücut gelişimini bozduğu ve önemli patolojik durumlara (Ani bebek ölümü, düşük doğum ağırlığı, miadından önce doğum, erken membran rüptürü, plasenta previa, plasenta dekolmanı, bebeklikte akciğer fonksiyonlarının düşüklüğü) neden olduğu anlaşılmıştır(1). Hamilelikte içilen sigara, aşağıdaki patolojik durumlarla da ilişkili bulunmaktadır: Spontan düşük(1), ölü doğum(1), dış gebelik(1), yarı damak - yarı dudak(1), dikkat eksikliği ve hiperaktivite bozukluğu (9,10), antisosyal davranış (10), intrauterin dönemde kemik kitlesi oluşunda zayıflık (11), çocuklukta astım (12), sözel öğrenme güçlüğü(13,14). Sigara, sadece içenlere değil duman altı olan herkese zarar vermektedir. Ortamdaki sigara dumanı, başta akciğer kanseri olmak üzere kanserlerin, kalp ve beyin damarları hastalıklarının, solunum yolu hastalıklarının önemli nedenlerinden birisidir(15). Sigara dumanında elli kadar kanser yapıcı madde, vücut hücrelerine zarar veren oksitleyici maddeler, binlerce zararlı madde vardır(1,15).

Tütün kullanımı dünya çapında her yıl milyarlarca dolar ekonomik zarara neden olmaktadır. Örneğin ABD’nde bu nedenle yıllık kaybın 92 milyar dolar olduğu tahmin edilmektedir (3,16,17). Tütüne bağlı ölümlerin ekonomik maliyeti gelişmekte olan ülkelerde daha belirgindir. 2030 yılına gelindiğinde tütünün neden olduğu her 5 ölümden 4 tanesi bu ülkelerde görülecektir(3,4).

Bu denli önemli olan tütün kullanımı konusunda şu an küresel bir savaş söz konusudur. Bu konuda önemli adımlardan birisi olan “Tütün Kontrolü Çerçeve Sözleşmesi”, Dünya Sağlık Örgütü tarafından hazırlanmış ve 2003 yılında üye ülkelerin oy birliği ile kabul edilmiştir. Sözleşme bu ülkelerin sağlık bakanları tarafından imzalanmış, ülke parlamentolarında onaylanmıştır. Bugüne kadar sözleşmeyi parlamentolarında onaylayan üye sayısı 164’e ulaşmıştır(18). Ülkemiz de bu sözleşmeyi 2004 yılında 5261 sayılı kanun ile kabul etmiş, kanun 30.11.2004 tarihinde Resmi Gazete’de yayınlanmıştır.

Tütünle mücadele ülkemizde ilk olarak 07.11.1996'da kabul edilen 26.11.1996'da Resmi Gazete'de yayınlanan 4207 nolu "Tütün Ürünlerinin Zararlarının Önlenmesi Ve Kontrolü Hakkında Kanun" ile yasalastı. Daha sonra 19.01.2008'de Resmi Gazete'de yayınlanan 5727 sayılı, 01.03.2008'de Resmi Gazete'de yayınlanan 5739 sayılı, 15.04.2008'de Resmi Gazete'de yayınlanan 5752 sayılı kanunlarla 4207 sayılı kanunda bazı değişiklikler yapılarak kapsamı genişletildi. (Bu Kanunun adı "Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanun" iken, 3/1/2008 tarihli ve 5727 sayılı Kanunun 1. maddesiyle değiştirilmiştir.) Bu kanunun amacı, "Kişileri ve gelecek nesilleri tütün ürünlerinin zararlarından, bunların alışkanlıklarını özendirici reklam, tanıtım ve teşvik kampanyalarından koruyucu tertip ve tedbirleri almak ve herkesin temiz hava soluyabilmesinin sağlanması yönünde düzenlemeler yapmaktır.". 2008'deki genişletilmiş kapsamıyla Kanun, aşağıdaki yerlerde sigara kullanımını yasaklamış ve yaptırıma bağlamıştır:

- a) Kamu hizmet binalarının kapalı alanlarında,
- b) Koridorları dahil olmak üzere her türlü eğitim, sağlık, üretim, ticaret, sosyal, kültürel, spor, eğlence ve benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği (ikamete mahsus konutlar hariç) binaların kapalı alanlarında,
- c) Taksi hizmeti verenler dahil olmak üzere karayolu, demiryolu, denizyolu ve havayolu toplu taşıma araçlarında,
- ç) Okul öncesi eğitim kurumlarının, dershaneler, özel eğitim ve öğretim kurumları dahil olmak üzere ilk ve orta öğrenim kurumlarının, kültür ve sosyal hizmet binalarının kapalı ve açık alanlarında,
- d) Özel hukuk kişilerine ait olan lokantalar ile kahvehane, kafeterya, birahane gibi eğlence hizmeti verilen işletmelerde.

Yasalara rağmen ülkemizde ve dünyada sigara kullanımı ciddi şekilde yaygındır. Bu konuda ülkemizde ve dünya genelinde çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışmalardan bazıları Tablo 2.1'de verilmiştir. Bu tabloda görüldüğü gibi, Türkiye,

Dünyada sigara kullanımının en yaygın olduğu ülkelerden biridir. Türkiye’de sigara kullanımı prevalansı konusunda yapılmış ve ulusal düzeyde temsil niteliği olan çalışmaların bulguları aşağıda özet olarak verilmiştir:1993 yılında Sağlık Bakanlığı adına BİGTAŞ tarafından yapılan çalışmada 26.546 kişiyle görüşülmüş, 20 yaş ve üzeri toplumda sigara içme prevalansı % 33.6, erkeklerde %57.8, kadınlarda %13.5 olarak bildirilmiştir(29). 2003 yılında Ulusal Hastalık Yüğü ve Maliyet Etkililik Projesi Hanehalkı Araştırmasında 18 yaş ve üzerindeki Türkiye erişkin nüfusunu temsil eden bir örnekleme sigara içme oranı % 33, (erkeklerde % 51, kadınlarda % 19) olarak bulunmuştur(30). 2003’te yapılan Dünya Sağlık Araştırması da 18 yaş üstü grupta Türkiye için tütün kullanma prevalansını %34.6, erkeklerde %52.0, kadınlarda %17.3 (olarak saptamıştır(1,31). 2003 Türkiye ve Nüfus Araştırması, 15-49 yaş grubu kadınlar için sigara içme oranını % 28 olarak bildirmiştir(32). Bu değer, 1993 araştırmasında % 18’dir(32). Bu oranlar, 1993 ile 2003 arasında 15-49 yaş grubu kadınlarda salgının büyüdüğünü göstermektedir. 2003 Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 15-49 yaş grubu kadınlarda sigara içme oranının eğitim durumuyla önemli düzeyde değiştiğini de göstermektedir. Sigara içme oranı, okul bitirmemiş eğitimsiz kadınlarda % 18 iken eğitim düzeyi yükseldikçe artmış, lise ve üzeri eğitilmiş grupta % 44 olmuştur(32). 2006 Aile Yapısı Araştırması, Türkiye için sigara kullanım prevalansını %33.4, erkeklerde % 50.6, kadınlarda % 16.6 olarak bulmuştur(28). Yukarıda değinilen 1993, 2003 ve 2006 yılları araştırmaları (28,29,31,32) birlikte değerlendirildiklerinde Türkiye sigara kullanım prevalansının 1993-2006 döneminde % 33 düzeyinde sabit bir seyir izlediğini, genç kadınlarda yükseldiğini, yaşlı nüfusta düştüğünü düşündürmektedir. 2008 KYTA Raporu’na göre Türkiye’de 15 yaş üstü sigara kullanım prevelansı erkeklerde %47.9, bayanlarda %15.2’dir(ort: %31.2) (33).

Tablo 2.1-Türkiye’de ve değişik ülkelerde sigara kullanım prevalansı					
Çalışmanın yapıldığı ülke	Çalışanın yapıldığı yıl	Çalışmaya alınan yaş grubu	Erkeklerde sigara içme prevalansı	Kadınlarda sigara içme prevalansı	Ortalama sigara içme prevalansı
ABD(3,19)	2005	18↑	27.5	19.0	23.2
İtalya(3,20)	2005	14↑	28.3	16.2	22.0
Almanya(3,21)	2005	15↑	33.2	22.4	27.2
Fransa(3,22)	2005	12-75	33.3	26.5	29.9
İngiltere(3,23)	2002	16↑	27.0	25.0	26.0
Mısır(3,24)	2005	18↑	59.3	2.7	29.9
Japonya(3,25)	2004	20↑	43.3	12.0	
İran(3,26)	2005	15-64	24.1	4.3	14.2
Endonezya(3,27)	2004	15↑	63.2	4.5	34.5
Türkiye(3,28)	2006	18↑	50.6	16.6	33.4
Türkiye(33)	2008	15↑	47.9	15.2	31.2

Türkiye’de sigara prevalansı konusunda tüm öğretmenleri temsil edebilecek bir çalışma henüz yapılmamıştır. Fakat bu konuda yapılmış çok sayıda yerel çalışma vardır. Bu çalışmalardan ulaşılabilenler Tablo 2.2’de verilmiştir. Türkiye’de öğretmenler üzerinde yapılmış bu çalışmalar, sigara içme oranının her iki cinsiyet için de yüksek olduğunu göstermektedir. Bu bilgiler, öğretmenlerin tütün salgınından önemli düzeyde etkilenmiş olduğunu ve bu salgınla mücadelede bu gruba öncelik verilmesi gerektiğini düşündürmektedir.

Öğretmenlerle ilgili yapılan çalışmalarda, öğrencilerin sigaraya başlamasını önlemede, öğretmenlerin sigara ile ilgili tutum ve davranışlarının, derslerde verilen sigara ve sağlık bilgisinden daha etkili olduğu bildirilmiştir(34,35). Öğretmenlerin sigara içiminin yaygın olduğu okullarda öğrencilerde de sigara içme oranının yüksek olduğu bildirilmiştir(36). Öğretmenlerdeki yüksek sigara içme prevalansı, okullarda uygulamaya konulacak tütün kontrol programlarının başarısı için olumsuz bir etmendir. Sigara içen öğretmenler, sigaraya başlamanın yüksek olduğu dönemlerdeki gençler için olumsuz rol modeli olup başlamayı artırıcı bir etki sağlayabilirler. Sigara salgınıyla mücadelede, başlamanın önlenmesi açısından da, öğretmenler öncelik verilmesi gerekli bir gruptur.

Tablo 2.2.: Türkiye’de öğretmenlerde sigara içme prevalansı ile ilgili yapılan bazı çalışmalar					
Çalışmanın Yapıldığı Yer	Çalışmanın Yayınlandığı Yıl	Erkeklerde İçme Oranı %	Kadınlarda İçme Oranı %	Yaş Ortalaması	Bırakma Oranları %
Tokat (37)	1986	53.6	29.2	-	-
Edirne(38)	1989	62.4	33.8	-	-
Bornova-İzmir(39)	1991	46.3	53.5	-	-
Eskişehir(40)	1993	67.9	48.7	-	-
Menderes-İzmir(41)	1994	67.1	45.9	-	21.6
Ankara(42)	1996	Toplam: 50.8		35.4±7.1	17
Ankara(42))	1998	Toplam: 47.3		34.6±8.1	23
Ankara(42)	1999	Toplam: 48.6		35.1±7.9	22
Manisa(43)	2000	58.4	57.8	38.3±7.8	-
Ankara(44)	2001	50.0	42.2	-	31.9
Elazığ(45)	2001	46.4	29.2	35.62±6.81	-
Afyon (46)	2002	52	42	37±9.1	-
İstanbul(47)	2003	40.6	41.7	20-30 %48 31-40 %32.5 41 ve ↑ %19.5	19.8
Sivas(48)	2004	51.3	54	37.6±9.3	24.5
Eyüp-İstanbul(49)	2005	43.3	50.0	33.8±8.8	25.8
Ankara(50)	2006	Toplam: 40.5		-	-
Afyon(51)	2006	34.8	29.1	37.7±8.1	32.2
Edirne(52)	2007	Toplam: 45.3		38.07±8.9	-
Konya(53)	2007	Toplam: 42.7		41.5±8.20	33.5
Konya(54)	2007	42.5	29.5	38.0±9.10	40.1
Samsun(55)	2005	50.7	71.7	43.0±7.7	-
Bursa(56)	2010	33.6	25.4	40.6±0.1 erkek 34.9±0.1 kadın	21.8 erkek 19.1 kadın

3.GEREÇ ve YÖNTEM

1.Etik kurul izni:

Bu çalışma, Sivas Klinik Araştırmalar Etik Kurulu'nun 07.04.2009 tarih ve 2009-04/28 No'lu Etik kurul onayı ile, 01.05.2009-31.05.2009 tarihleri arasında yapılmıştır.

2.Çalışma grupları ve katılımcıların seçimi:

Çalışmamızda anket formu kullanılmıştır (Ek 1). İl Milli Eğitim Müdürlüğü ile konuşulup merkez okulların listesi alınmış, öğretmen sayıları göz önünde bulundurularak okullar arasından küme örnekleme tekniği ile okul seçimi yapılmıştır. İl Milli Eğitim müdürlüğünden gerekli izin alındıktan sonra seçilen okullara tek tek gidilmiştir. Anket formları o an okulda olan öğretmenler tarafından doldurulmuş, olmayan öğretmenler için anket formu bırakılmış, izleyen günlerde toplanmıştır. Anket formunu doldurmak istemeyen öğretmenler ve ulaşılamayan öğretmenler çalışmaya alınmamıştır. Objektifliği artırmak amacı ile anket formlarında okul isimleri yer almamış, katılımcı öğretmenlerden isim yazmaları istenmemiştir.

3.Anket formu:

Anket formunda okul ismi ve öğretmen ismi yer almamıştır. Sosyodemografik özellikler, sigara içme davranışı, yeni yasayı destekleme durumu, okul içi alanlarda sigara içen bir kişi ile karşılaşma durumu, evde sigara içme durumu, yasa sonrası sigara içme davranışı, pasif sigara dumanı soluma durumu, sigarayı bırakmak için profesyonel bir yardım alma durumu ve sigarayı bırakma düşüncesi sorgulanmıştır. Sigarayı bırakmayı düşünenlerin 'Bırakmada aşamalı değişim süreci' yönünden tasnifi için Prochaska ve arkadaşlarının önerdiği soru takımının Türkçe sürümü kullanılmıştır (57).

4.İstatistiksel analiz:

Gereksinim duyulan örneklem büyüklüğü, beklenen sigara kullanım oranı: p= % 1, yapılacak kestirimin güven düzeyi: %95, kabul edilebilecek maksimum örnekleme hatası: 0.05, küme örnekleminin varyans büyütücü etkisi: 2 kabul edilerek, $n = (1.96^2 * 1.8 * 0.5 * 0.5) / 0.05^2$ formülüyle 691 kişi olarak hesaplanmıştır. Okullar arasından küme örnekleme tekniği ile 24 okul seçilmiştir. Bu okullardaki toplam öğretmen sayısı 718'dir. 585 anket formu doldurulmuş, 5 tanesi güvenilir kabul edilmediği için dışlanmıştır. Cevaplama oranı %81 (580/718) olarak gerçekleşmiştir. Veriler SPSS 14.0 yazılım programına girilmiş, analizler bu program ile yapılmıştır. Analizlerde ki-kare testi kullanılmış, önemlilik kararı $p < 0.05$ olarak verilmiştir. Örneklem sigara içme oranına dayalı olarak Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme oranının tahmininde güven aralığını hesaplayabilmek için varyans ve onun kare kökü olan standart hata, örneklemin eşit büyüklükte olmayan kümelerden oluştuğu dikkate alınarak Cochran 'ın tanımladığı şu formülle hesaplanmıştır (58);

$$(Vp) = (\sum a_i^2 - 2p \sum a_i m_i + p^2 \sum m_i^2) / n(n-1) (m_{ort})^2$$

Bu formülde: Vp= Varyans, a_i = i kümesinde (okulunda) sigara içen sayısı, n=Küme (okul) sayısı, m_i = i kümesinde (okulunda) öğretmen sayısı, $p = \sum a_i / \sum m_i$, m_{ort} = Küme büyüklüğü ortalaması olarak tanımlanmışlardır.

İstatistiksel önemlilik testi olarak χ^2 testi ve Fisher'in exact testi kullanılmıştır. Bu testlerde önemlilik kararı için α hatası = 0.05 olarak kabul edilmiştir.

BULGULAR

4.1. Araştırma grubuna katılan kişilerin sosyodemografik özellikleri:

Araştırmaya ilköğretimi ve liseleri içeren 24 farklı okuldan, yaşları 23-60 arasında değişen 580 öğretmen katıldı. Bu okullardaki toplam öğretmen sayısı 718, anketleri cevaplama oranı %81 idi. Bunların 374 (%64.5)'ü erkek, 199(%34.3)'u bayandı. Yaş ortalaması, erkeklerde 40.8 ± 8.6 , bayanlarda 35.5 ± 6.4 , toplamda 38.9 ± 8.3 idi. 7 (%1.2) kişi cinsiyet sorusunu cevaplamamıştı. Kadınların oranı, 23-30 yaş grubunda %53.1, 31-40 yaş grubunda %38.7, 41-50 yaş grubunda %34.6, 51-60 yaş grubunda %1.3'tür ($p=0.000$). Kadınların oranının yaşla azaldığı, bu azalmanın 51-60 yaş grubunda belirginleştiği ve %1.3 gibi çok düşük bir orana düştüğü görülmektedir. Katılımcıların %84.5'i evli, %12.9'u bekar, %0.3'ü eşinden ayrılmış, %1.0'i eşini kaybetmişti. 7 kişi medeni durumunu belirtmemişti(%1.2). İdari görevi olanlar 74(%12.8), olmayanlar 432(%74.5), bilinmeyenler 74(%12.8) kişi idi.

4.2. Sigara içme durumunun cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı:

Sigara içme durumu, "Standart tasnif" kullanılarak halen içenler, bırakmış olanlar ve hiç içmemiş olanlar olarak gruplandırılmıştır. Sigara içme oranı, erkeklerde($n=374$): %44.9 (%42.2 hergün, %2.7 arasına); kadınlarda($n=199$): %28.6 (%25.1 hergün. %3.5 arasına); toplamda ($n=580$) %39.5 (%36.4 hergün, %3.1 arasına) olarak tespit edilmiştir. Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme oranı ve ona ait %95 güven aralığı, küme örnekleme oluşu dikkate alınarak, tümü için %39.5 (%34.1 - %44.9), erkekler için %44.9 (%37.9 - %51.9), kadınlar için %28.6 (%17.4 - %39.8) olarak tahmin edilmiştir. Sigara içme durumunun cinsiyet ve yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 4.1'de gösterilmiştir. Yaş, 23-30, 31-40, 41-50 ve 51-60 olarak gruplandırılmıştır. Türkiye ulusal bulgularıyla karşılaştırmalara olanak sağlayacak 25-44 yaş grubu sigara içme oranı, erkeklerde ($n=246$): %48.8, kadınlarda($n=180$): %28.9, toplamda ($n=426$): %40.1 olarak bulunmuştur.

Sigara içme oranlarını belirleyen iki etmen vardır, sigaraya bulaşmış olup olmama (ever-never) durumu ve sigarayı bırakma oranı. Sigaraya bulaşma durumu, sigara içmemiş (sigaraya başlamamış) olma oranı ile temsil edilecektir. Sigara içmemiş olma oranı (never smoking) açısından kadınlarla erkekler arasında önemli bir fark görülmektedir. İçmemiş olma oranı, kadınlarda %62.8 iken erkeklerde %24.7 ($p=0.000$)'dir. Bu farklılık her yaş grubunda gözlenmektedir. İçmemiş olma oranı 23-30 yaş grubunda kadınlarda %69.2 iken, erkeklerde %41.3 ($p=0.005$), 31-40 yaş grubunda kadınlarda %64.6 iken, erkeklerde %22.4 ($p=0.000$), 41-50 yaş grubunda kadınlarda %51.1 iken, erkeklerde %24.7 ($p=0.002$)'dir. İçmemiş olma oranı, kadınlarda, ≤ 40 yaş gruplarında 41-50 yaş grubuna gruba göre daha yüksektir, fakat bu yükseklik istatistiksel olarak anlamlı düzeyde değildir ($p=0.014$). İçmemiş olma oranı, erkeklerde, 21-30 yaş grubunda diğer gruplardan (31-40, 41-50, 51-60) anlamlı düzeyde yüksek görünmektedir ($p=0.039$).

Sigarayı bırakmış olma oranı [Bırakmış olanlar/(Halen içenler + Bırakmış olanlar)], erkeklerde %39.8, kadınlarda %21.9 ($p=0.005$), toplamda %36'dır. Kadınlarda 51-60 yaş grubunda kimse olmadığından bu karşılaştırma 50 yaş ve altındakileri kapsayacak şekilde yapılırsa, bırakma oranı erkeklerde %35.4, kadınlarda %21.4 olarak bulunur. Bu farklılık istatistiksel olarak önemlidir ($p=0.03$). Yani bırakma oranı, erkeklerde kadınlardan anlamlı düzeyde yüksektir. Erkeklerde bırakma oranı, 23-30 ve 31-40 yaş gruplarında sırasıyla %33.3 ve %30.5, 41-50 yaş grubunda %44.8, 51-60 yaş grubunda ise %54.8'dir. Yani erkeklerde bırakma oranı 40 yaş sonrasında yaşla yükselmektedir. Bu yükseliş istatistiksel olarak anlamlıdır. Erkeklerde bu dört yaş grubuna ait bırakma oranlarının farklılığı istatistiksel olarak önemli düzeydedir ($p=0.01$). Kadınların bırakma oranı, her yaş grubunda erkeklere göre daha düşüktür. Bırakma oranları kadınlarda 23-30 yaş grubunda %18.8, 31-40 yaş grubunda %20.6, 41-50 yaş grubunda %26.1'dir ($p=83.4$).

Tablo 4.1.- Sivas'ta öğretmenlerde yaş gruplarına ve cinsiyete göre sigara içme durumu

Cinsiyet	Yaş Grubu	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
		n	%	n	%	n	%	n	%
Erkek	23-30	18	39.1	9	19.6	19	41.3	46	100
	31-40	82	53.9	36	23.7	34	22.4	152	100
	41-50	37	41.6	30	33.7	22	24.7	89	100
	51-60	28	36.4	34	44.2	15	19.5	77	100
	Toplam	165	45.3	109	29.9	90	24.7	364	100
Kadın	23-30	13	25.0	3	5.8	36	69.2	52	100
	31-40	27	28.1	7	7.3	62	64.6	96	100
	41-50	17	36.2	6	12.8	24	51.1	47	100
	51-60	0	0.0	0	0.0	1	100.0	1	100
	Toplam	57	29.1	16	8.2	123	62.8	196	100

Erkekler için $X^2:20.093$, Sd:6, $p=0.003$. Kadınlar için 41-50 ve 51-60 satırları birleştirildikten sonra $X^2:4.830$, Sd:6, $p=0.566$.

Günde içilen sigara miktarının cinsiyete göre dağılımı Tablo 4.2'de görülmektedir. Günde içilen sigara sayısı cinsiyete göre anlamlı düzeyde değişmektedir ($p=0.008$). En sık rastlanan günlük içme miktarı erkeklerde bir paket veya daha fazla (%31.9), kadınlarda 10-14 adettir (%26.4). Kadınlarda %51'i günde 10 taneden az, %77.4'ü günde 14 veya daha az sigara içmektedir. Günde bir paket veya daha fazla içen kadınların oranı %9.4'tür.

Tablo 4.2. Günlük içilen sigara miktarının cinsiyete göre dağılımı

Sigara/gün	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
<1 Adet	10	6.3	7	13.2	17	8.0
1-4 Adet	17	10.6	10	18.9	27	12.7
5-9 Adet	16	10.0	10	18.9	26	12.2
10-14 Adet	37	23.1	14	26.4	51	23.9
15-19 Adet	29	18.1	7	13.2	36	16.9
20 Adet ve Üzeri	51	31.9	5	9.4	56	26.3
Toplam	160	100	53	100	213	100

Yüzdeler sütun yüzdesidir. $X^2=15.489$, Sd:5, $p=0.008$.

4.3. Sigaraya başlama yaşı:

Ankete katılan öğretmenlerin 'hayatınızda içtiğiniz ilk yüz sigaranın çoğunu kaç yaşındayken içmişsinizdir' sorusuna verdikleri cevapların yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 4.3'de gösterilmiştir. Sigaraya başlanılan yaş yönünden erkekler ve kadınlar arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık vardır ($p=0.000$). Erkeklerde hem 14 yaş öncesi hem de ve daha belirgin olarak 15-17 yaş dönemi başlama yönünden önemlidir. Oysa 18 yaş öncesi başlamış olma kadınlarda nadir bir durumdur. Sigara içen veya bırakmış 68 kadın öğretmen içinde 18 yaş öncesi başlamış olan sadece 3 kişidir. 18-23 yaş dönemi her iki cinsiyette de sigaraya başlamanın en çok olduğu dönemdir (Erkeklerde %45.4, kadınlarda %70.6). 24-30 yaş döneminde başlamış olma oranı ise erkek öğretmenlerde %15.8, kadınlarda %19.1'dir. Sigara içen veya bırakmış 260 erkek öğretmen içinde 30 yaş sonrasında başlamış olan sadece bir kişi iken 68 kadın öğretmen içinde 4 kişidir. En erken başlama yaşı erkekler için 7, kadınlar için 13, en geç başlama yaşı ise erkekler için 35, kadınlar için 40'dır.

Tablo 4.3. Sivas'ta öğretmenlerde sigaraya başlama yaşı

Başlama yaşı	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
≤14	23	8.8	2	2.9	25	7.6
15-17	77	29.6	1	1.5	78	23.8
18-23	118	45.4	48	70.6	166	50.6
24-30	41	15.8	13	19.1	54	16.5
31-40	1	0.4	4	5.9	5	1.5
Toplam	260	100	68	100	328	100

24-30 ve 31-40 başlama yaş grupları birleştirilince: $X^2=29.531$, Sd:3, $p=0.000$.

4.4. Öğretmenlerin 4207 sayılı Yasa'nın 19.05.2008'de yürürlüğe giren yeni düzenlemelerine destek verme durumu:

Ankete katılan öğretmenlere 4207 sayılı Yasa ile getirilen ve 19.5.2008'de yürürlüğe giren okullarla ilgili düzenlemeleri destekleme durumlarını sorduk. Sonuçlar, 4.4,4.5 ve 4.6 no'lu tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 4.4. Öğretmenlerin okulun kapalı alanlarında sigara içme yasağını destekleme durumu

Destekleme durumu	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tümüyle destekliyor	81	35.9	99	77.3	183	83.9	363	63.5
Bir ölçüde destekliyor	50	22.1	14	10.9	22	10.1	86	15.0
Kararsız	4	1.7	1	0.8	2	0.9	7	1.2
Bir ölçüde karşı	59	26.1	11	8.6	8	3.7	78	13.6
Tümüyle karşı	32	14.2	3	2.4	3	1.4	38	6.7
Toplam	226	100	128	100	218	100	572	100

Kararsızlar çıkarılarak hesaplanırsa: $X^2=134.165$, Sd:6, p=0.000

Tablo 4.5. Öğretmenlerin bahçede sigara içme yasağını destekleme durumu

Destekleme durumu	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tümüyle destekliyor	138	62.1	106	83.5	192	88.1	436	76.9
Bir ölçüde destekliyor	33	14.9	13	10.2	14	6.4	60	10.6
Kararsız	6	2.7	0	0.0	2	0.1	8	1.4
Bir ölçüde karşı	21	9.5	4	3.1	4	1.8	29	5.1
Tümüyle karşı	24	10.8	4	3.1	6	2.7	34	6.0
Toplam	222	100	127	100	218	100	567	100

Kararsızlar çıkarılarak hesaplanırsa: $X^2=45.973$, Sd:6, p=0.000

Tablo 4.6. Öğretmenlerin, ihlallerin ve ihlallerin gereğini yapmamanın cezasını destekleme durumu

Cezayı destekleme durumu	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	N	%
Tümüyle destekliyor	77	36.0	93	73.2	167	78.0	337	60.7
Bir ölçüde destekliyor	46	21.5	17	13.4	21	9.8	84	15.1
Kararsız	18	8.4	7	5.5	13	6.1	38	6.9
Bir Ölçüde Karşı	29	13.6	4	3.1	4	1.9	37	6.7
Tümüyle Karşı	44	20.5	6	4.8	9	4.2	59	10.6
Toplam	214	100	127	100	214	100	555	100

$\chi^2:103.961$, Sd:8, p=0.000

Öğretmenlere, “Okulların kapalı alanlarında sigara içiminin yasaklanması”, “Okul bahçesinde sigara içiminin yasaklanması” ve “Sigara içme yasağını ihlal edenlere ve gereğini yapmayanlara para cezası uygulanması” düzenlemelerini destekleme durumları sorulmuştur. Öğretmenler, %75.8-%87.5 arasında değişen oranlarla bu üç düzenlemeyi de desteklemektedirler (Tablo 4.4,4.5,4.6). Sigara içen öğretmenlerin destekleme oranları, her düzenleme için içmeyenlerden anlamlı düzeyde düşüktür, bu düşüklük ceza maddesinde daha belirgindir(Tablo 4.4,4.5,4.6). Sigara içenlerin yarıdan fazlası, yine de, bu düzenlemelerin üçünü de desteklemektedirler(Tablo 4.4,4.5,4.6).

4.5. Yasanın uygulamaya girmesi ile birlikte okulda pasif sigara dumanı soluma durumunda değişim:

Tablo 4.7, okulda pasif sigara dumanı soluma durumunun yasanın uygulamaya girmesiyle nasıl değiştiğini yansıtmaktadır. Sigara içmemiş ve sigarayı bırakmış öğretmenlerin cevapları benzer olup %73.1’i pasif duman soluma durumunun bittiğini, %22.3’ü ise azaldığını ifade etmişlerdir. %4.6 oranında öğretmen ise durumun değişmediğini belirtmiştir.

Tablo 4.7. Sigara içmeyen öğretmenlerde okulda pasif sigara dumanı soluma durumu

Pasif sigara dumanı soluma durumu	Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Değişmedi	6	4.7	10	4.6	16	4.6
Azaldı	30	23.3	47	21.7	77	22.3
Bitti	93	72.1	160	73.7	253	73.1
Toplam	129	100	217	100	346	100

$X^2:0.123$, Sd:3, $p=0.940$

4.6. Okulda yasağın uygulanma durumu:

Öğretmenler, okullarında sigara içme yasağının tam olarak uygulanıp uygulanmadığı sorusuna %68.3 oranında tam olarak uygulanıyor, %31.7 oranında aksama var şeklinde yanıt vermiştir. Sonuçlar, Tablo 4.8’de gösterilmiştir. Üç grubun bu konudaki kanaatleri birbirine benzemektedir. Öğretmenlerin yaklaşık üçte biri uygulamada aksaklık olduğunu ifade etmektedir. Yasağın uygulanma durumu ile ilgili kanaatin okullara göre değişimi Tablo 4.9’da görülmektedir. Örnekleme dahil 24 okuldan sadece birinde tüm öğretmenler yasanın uygulanma durumunu tam olarak ifade etmişlerdir. Üç okulda ise öğretmenlerin yarıdan fazlası aksama olduğunu belirtmişlerdir. Kalan 20 okul için aksama olduğunu belirtenlerin oranı, okuldan okula, %7.4 ile %48.4 arasında değişmiştir.

Tablo 4.8. Öğretmenlere göre kendi okullarında sigara içme yasağının uygulanma durumu

Uygulanma Durumu	Halen içenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Tam	156	70.0	87	67.4	144	67	387	68.3
Aksama var	67	30.0	42	32.6	71	33	180	31.7
Toplam	223	100	129	100	215	100	567	100

Yüzdeler, sütun yüzdesidir. $X^2:0.499$, Sd:2, $p=0.779$

4.7. Okul içindeki kapalı alanlarda ve bahçede sigara içen bir kişi ile karşılaşma sıklığı:

Öğretmenlerin okul içi alanlarda sigara içen bir kişi ile karşılaşma sıklıkları Tablo 4.10’da gösterilmiştir. İhlal olayıyla (sigara içen biri ile) karşılaşma en çok bahçede, diğer kapalı alanlarda ve tuvaletlerde olmaktadır. Diğer kapalı alanlar

deyimi, derslik, koridor, öğretmenler odası ve idareci odaları, kantin dışındaki kapalı alanlar anlamındadır. Bu gruptan sonra ihlallerin en çok olduğu yerler, idareci odaları ve kantindir. Okul koridorları, derslikler ve öğretmenler odası istisnalar dışında sigaradan arınmış gibi görünmektedir. Çalışmamızı yaparken biz de okul bahçesinde sigara içen öğretmenlere sıklıkla rastladık.

Tablo 4.9. Yasanın uygulanma düzeyinin okullara göre değişimi

Okul no	Aksama var		Toplam	Okul no	Aksama var		Toplam
	n	%			n	%	
1	30	48.4	62	13	7	41.2	17
2	3	15.0	20	14	8	40.0	20
3	13	27.7	47	15	9	50.0	18
4	5	35.7	14	16	11	37.9	29
5	18	66.6	27	17	8	57.1	14
6	8	19	42	18	6	19.4	31
7	8	57.1	14	19	7	36.8	19
8	2	7.4	27	20	5	20.0	25
9	4	19	21	21	4	19.0	21
10	1	14.3	7	22	7	30.4	23
11	5	38.5	13	23	8	34.8	23
12	3	12.5	24	24	0	0.0	9

Tablo 4.10. Öğretmenlerin okul içi bazı alanlarda sigara içen bir kişi ile karşılaşma sıklıkları

	Sıklıkla		Ara sıra		Seyrek		Çok seyrek		Hiç		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Koridorlar	5	1.0	2	0.4	2	0.4	7	1.4	495	96.9	511	100
Derslikler	1	0.2	0	0.0	1	0.2	0	0.0	507	99.6	509	100
Öğretmenler odası	2	0.4	2	0.4	1	0.2	11	2.2	492	96.9	508	100
Tuvaletler	10	1.9	34	6.5	19	3.6	80	15.3	379	72.6	522	100
İdareci odaları	3	0.6	20	3.9	13	2.5	36	7.0	440	85.9	512	100
Kantin	9	1.8	15	3.0	13	2.6	24	4.7	446	88.0	507	100
Diğer kapalı alanlar	24	4.6	42	8.1	27	5.2	70	13.5	355	68.5	518	100
Okul bahçesi	23	4.3	55	10.3	26	4.9	75	14.1	353	66.4	532	100

4.8. Yasağın ihlali nedeni ile ceza alımı:

Okulunuzda sigara nedeni ile ceza alan öğretmen oldu mu sorusuna yalnızca 1 kişi (%0.2) evet yanıtı verirken, 427 (%75.7) kişi hayır yanıtı verdi. 136(%24.1) kişi bilmiyorum olarak yanıtladı.

4.9. Evde sigara içiminde sınırlama durumu:

Evde sigara içimi ile ilgili bir sınırlama uygulayıp uygulamadıkları sorusuna, öğretmenlerin %13.5'i "Bir sınırlama yok", %39.3'i "Bazı sınırlamalarla içiliyor", %47.2'si ise " Evde kesinlikle sigara içilmiyor" olarak yanıtlamıştır. Sonuçlar, Tablo 4.11'de gösterilmiştir. Sigara içen ve içmeyen öğretmenlerin bu konudaki cevapları birbirinden anlamlı düzeyde farklıdır, içen öğretmenlerde "Evde kesinlikle içilmiyor" deme oranı, içenlere göre çok düşüktür ($p=0.000$).

Tablo 4.11. Öğretmenlerin evde sigara içimini sınırlama durumu

Sınırlama durumu	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Sınırlama yok	44	19.6	17	13.4	15	7.1	76	13.5
Bazı sınırlamalarla içiliyor	132	58.9	31	24.4	58	27.4	221	39.3
Evde kesinlikle içilmiyor	48	21.4	79	62.2	139	65.6	266	47.2
Toplam	224	100	127	100	212	100	563	100

Yüzdeler, sütun yüzdesidir. $X^2:102.281$, Sd:4, $p=0.000$

4.10. Evde içilen sigara içiminin zararı konusunda görüşler:

Evde içilen sigaranın zararlı olabileceğini düşünüyor musunuz sorusuna öğretmenlerin %85.1'i "ciddi ölçüde", %11.1'i "bir ölçüde", %3.8'i "zararı olacağını düşünmüyorum" şeklinde yanıt vermiştir. Sonuçlar, Tablo 4.12'de gösterilmiştir.

Tablo 4.12. Öğretmenlerin evde sigara içiminin zararı konusundaki görüşleri

Evde içilen sigaranın zararı	Halen İçenler		Bırakmış		İçmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Ciddi ölçüde	165	74.0	109	87.9	201	95.3	475	85.1
Bir ölçüde	47	21.1	7	5.6	8	3.8	62	11.1
Zararsız	11	4.9	8	6.5	2	0.9	21	3.8
Toplam	223	100	124	100	211	100	558	100

Yüzdeler, sütun yüzdesidir. $X^2:46.981$, $Sd:4$, $p=0.000$

4.11. Sigarayı bırakmak için doktor ve ilaç desteği alma durumu:

Halen sigara içmekte olan ve sigarayı bırakmış olan öğretmenlerimize en son sigarayı bırakma denemelerinde doktor ve/veya ilaç desteği alıp almadıklarını sordüğümüzda %94.9 oranında 'hayır', %2.9 oranında 'bırakmak için doktor ve ilaç desteği aldım', %1.4 oranında 'doktora gitmedim fakat tavsiye üzerine bırakma ilacı kullandım', %0.7 oranında 'doktora gittim fakat ilaç kullanmadım' olarak yanıtlanmıştır. Sigarayı bırakmış olanların %95.6'sı doktor ve ilaç desteği almamış, sadece %4.3'ü sigarayı destek alarak bırakmıştır. Sonuçlar tablo 4.13'de gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Öğretmenlerin son bırakma denemelerinde bırakmak için doktor ve ilaç desteği alma durumu

Doktor ve İlaç Desteği	Halen İçenler		Bırakmış		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Hayır	154	94.5	108	95.6	262	94.9
Doktor+ilaç	6	3.7	2	1.8	8	2.9
Sadece ilaç	3	1.8	1	0.9	4	1.4
Sadece Doktor	0	0.0	2	1.8	2	0.7
Toplam	163	100	113	100	276	100

Yüzdeler, sütun yüzdesidir.

4.12. Yasanın uygulanmaya başlaması ile birlikte günlük içilen sigara miktarında değişim:

Yasanın okullarda uygulanmaya başlamasından sonra günlük içilen sigara miktarındaki değişim sorulduğunda, sigara içenlerden bu soruya cevap veren 204

kişi içerisinde %44.6'sı "Azaldı", %50'si "Değişmedi", %5.4'ü "Arttı" yanıtlarını vermişlerdir.

4.13. Yasanın uygulanmaya başlanmasından sonra okul içi sigara içilen ortamlarda değişim:

"Yasanın okullarda uygulanmaya başlanmasından sonra okul içinde sigara içtiğiniz ortamları değiştirdiniz mi?" sorusuna 204 kişi yanıt vermiştir, %92.6'sı "Evet", %7.4'ü "Hayır" demiştir. Okulda sigara içilen yerlerin yasa öncesi ve sonrası dağılımları Tablo 4.14'de gösterilmiştir. Bu tabloya göre okulda sigara içilen yerler önemli düzeyde değişmiştir. Yasadan önce en çok sigara içilen yerler, sigara odası ve öğretmenler odası ve okul bahçesi iken, yasadan sonra okul binasının ve bahçesinin dışındaki alanlar, okul bahçesi ve tuvalet, bodrum katı, kalorifer dairesi gibi öğrencilerin göremeyeceği yerler olmuştur.

Tablo 4.14. Sigara içen öğretmenlerin okulda sigara içtikleri yerlerin yasadan önceki ve sonraki dağılımı

Sigara içilen yer	Yasadan önce		Yasadan sonra	
	n	%	n	%
Sigara içme odası	131	56.2	4	2.7
Öğretmenler odası	48	20.6	5	3.4
Okul bahçesi	19	8.2	15	10.2
Kantin	5	2.1	3	2.0
İdari oda	4	1.7	1	0.7
Araba	2	0.9	4	2.7
Koridor	1	0.4	-	
Okul ve okul bahçesi dışı alan	10	4.3	81	55.1
Tuvalet	1	0.4	3	2.0
Kalorifer dairesi, bodrum	-		9	6.1
Öğrencilerin göremeyeceği bir yer	-		4	2.7
Okul hizmeti sırasında içmiyor	12	5.2	18	12.3
Toplam	233	100	147	100

Yasadan önceki içme yerlerine yanıt veren öğretmen sayısı 192, yasadan sonraki içme yerlerine yanıt veren öğretmen sayısı 143'tür. Bir kişi birden fazla yer belirtebilmiş olup tüm yerler tabloda dikkate alınmıştır.

4.14. Yasanın getirdiği yasaklamaların sigara içen öğretmenlerin okul yaşamını zorlaştırma durumu:

Yasanın getirdiği yasaklamalar okul yaşamını sizin için zorlaştırdı mı soruna sigara içen öğretmenlerden 208'i cevap vermiştir. Bunların %50.52'i "Hayır", %49.5'i "Evet" demiştir.

4.15. Sigarayı bırakma düşüncesi:

Sigara içen öğretmenlere önümüzdeki 6 ay içerisinde ve önümüzdeki 1 ay içerisinde sigarayı bırakmayı düşünüp düşünmediklerini, ayrıca son bir yıl içinde bir bırakma denemelerinin olup olmadığını sorduk. Bunlara dayalı olarak Prochaska'nın değişim aşamaları yönünden tasniflerini yaptık. Önümüzdeki altı ay ve bir ay içerisinde bırakmayı düşünen ve geçtiğimiz bir yıl içerisinde bırakma denemesi yapmış olanları "Bırakma hazırlığında olanlar", önümüzdeki 6 ay içerisinde bırakmayı düşünmeyenleri "Bırakmayı düşünmeyenler", önümüzdeki 6 ay ve/veya 1 ay içinde bırakmayı düşünmesine karşın son bir yılda bırakma denemesi olmayanları "Bırakmayı düşünenler" olarak tasnif ettik. Sigara içenlerin bu tasnife göre dağılımları Tablo 4.15'de görülmektedir. Buna göre bırakma hazırlığında olanların oranı %13.7, bırakmayı düşünenlerin oranı %30.7, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %55.6 olarak tespit edildi. Değişim aşamaları yönünden kadınlar ve erkekler arasında önemli bir fark saptanamadı.

Tablo 4.15. Sigara içen öğretmenlerin değişim aşamalarına göre ve cinsiyete göre dağılımları

Bırakma Aşamaları	Erkek		Kadın		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Bırakmayı düşünmeyen	80	56.3	25	53.2	105	55.6
Bırakmayı düşünen	44	31.0	14	29.8	58	30.7
Bırakma hazırlığında olan	18	12.7	8	17.0	26	13.7
Toplam	142	100	47	100	189	100

$\chi^2:0.564$, Sd:2, $p=0.75.4$

4.16. Yasanın okullarda uygulanmaya başlamasından sonra sigarayı bırakma oranı:

Yasanın yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içinde sigarayı bırakan kişi sayısı 11, bırakma oranı %4.3 olarak tespit edilmiştir. Ondan önceki bir yıl içinde sigarayı bırakan kişi sayısı 19, bırakma oranı %6.8 olarak tespit edilmiştir. Yasadan sonra sigara bırakma oranında artış olmamıştır.

5.TARTIŞMA:

5.1.Sosyodemografik özellikler:

Sosyodemografik bulgular, öğretmenler arasında kadınların oranının yaşla düştüğünü göstermektedir. Kadınların oranı 23-30 yaş grubunda % 53.1, iken, yaşla azalmış ve 50+ yaş grubunda %1.3'e düşmüştür. Bu bulgu kadın öğretmenlerde meslekte kalma süresinin erkek öğretmenlerden kısa olduğunu düşündürmektedir. 50+ yaş grubunda 77 erkek öğretmene karşı bir kadın öğretmenle karşılaşılması ilginç bulunmuştur.

5.2. Sivas'taki öğretmenlerin sigara kullanım durumu:

Örneklem bulgularına ve küme örnekleme standart hatalarına dayalı olarak Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme prevalansı ve %95 güven aralığı: Toplamda %39.5 (%34.1 - %44.9), erkekler için %44.9 (%37.9 - %51.9), kadınlar için %28.6 (%17.4 - %39.8) olarak tahmin edilmiştir. Görüldüğü gibi küme örnekleme, standart hatayı dikkate alınması gerekli ölçüde artırmakta ve güven aralığını genişletmektedir. Bu nedenle öğretmenlere ait farklı çalışmaların sigara içme oranları karşılaştırılırken, genellikle küme örnekleme tekniğinin kullanılması ve örneklemin yeterli büyüklükte olmaması nedenleriyle büyük örnekleme hataları olabileceği dikkate alınmalıdır.

Bulgular, sigara içme durumunun yaş, cinsiyetle önemli düzeyde değiştiğini göstermektedir. Bu durum, Türkiye'de de gözlenen bir özelliktir(33).Eğitim değişkeni de sigara içme oranlarını etkileyen bir faktördür(33). Bu nedenle Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme durumlarını Türkiye bulgularıyla karşılaştırırken yaş, cinsiyet ve eğitim değişkenlerinin etkisini dikkate alma ihtiyacı doğmuştur. KYTA 2008 bulguları yaşa, cinsiyete ve eğitim düzeyine özgü içme oranlarını vermiştir. KYTA'nın kullandığı yaş kategorilerinden bizim karşılaştırmalarımıza uygun olanı 25-44 yaş grubudur (33). KYTA, 25-44 yaş grubu yüksek eğitimli erkekler için sigara içme prevalansını ve %95 güven aralığını %42.5 (%35.1 - %49.8) olarak bildirmiştir(33).

Bizim çalışmamızda 25-44 yaş grubu öğretmenler için bulunan % 48.8 değeri, bildirilen Türkiye aralığıyla uyumlu olup Sivas'taki erkek öğretmenlerin sigara içme oranlarının, Türkiye'deki yüksek eğitilmiş erkeklerin sigara içme oranıyla benzer olduğunu düşündürmektedir. KYTA, 25-44 yaş grubu yüksek eğitilmiş kadınlar için sigara içme prevalansını ve %95 güven aralığını %21.8 (15.7 – 27.9) olarak bildirmiştir(33). Bizim çalışmamızda 25-44 yaş grubu kadın öğretmenler için bulunan %28.9 değeri, Sivas için güven aralığı ile düşünüldüğünde bildirilen Türkiye aralığıyla kesişir. Buna dayalı olarak Sivas'taki kadın öğretmenlerin sigara içme oranlarının, Türkiye'deki yüksek eğitilmiş kadınların sigara içme oranıyla benzer veya yakın olduğu söylenebilir. 25-44 yaş grubu kadınlarla ilgili bir başka ulusal sigara içme prevalansı bulgusu, Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması (TNSA) 2008 bulgusudur. TNSA 2008'in sigara ile ilgili tablosuna göre örnekleme giren kadınlardan 25-44 yaş grubunda olanlarda sigara içme prevalansı % 24.6'dır (59). Bu değer, aynı araştırmanın eğitimlilerde sigara içme oranlarının eğitimsizlerden yüksek olduğunu gösteren bulgusu ile birlikte dikkate alınırsa 25-44 yaş grubu Sivas kadın öğretmenleri için bulduğumuz %28.9 değeri ile uyumlu sayılabilir. Özetle Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme oranlarının Türkiye'deki eğitilmiş kesimin içme oranlarıyla benzer olduğu söylenebilir.

Türkiye'de öğretmenler'de sigara içme prevalansı konusunda 2000'li yıllarda yapılmış çalışmalarda(43-56) bildirilen sigara içme oranları, erkek öğretmenler için % 33.6-%58.4, kadın öğretmenler için %25.4-%71, tüm öğretmenler için %24.5 -%40.1 arasında değişmiştir. Bizim bulduğumuz sigara içme oranları (erkeklerde %44.9, kadınlarda %28.6, toplamda %39.5) bu aralıklar içerisinde. Çalışmalar arası farklar değişik nedenlerden kaynaklanabilir, örnekleme hataları, örneklemlerin yaş ve cinsiyet kompozisyonlarının farklılığı, yanıtlanma oranlarının farklılığı gibi.

5.3. Başlama ve bırakmada yaşa ve cinsiyete göre değişim.

Halen sigara içme durumu, sigaraya başlama ve sigarayı bırakma oranları tarafından belirlenir. "1- Sigaraya başlama oranı", sigaradan uzak kalmış olanların oranını verir. İçmemiş olma oranı ne kadar yüksek ise başlamış olma oranı o kadar

düşüktür. Tablo 4.1, öğretmenlerde içmemiş olma oranlarını yaşa ve cinsiyete göre yansıtmaktadır. Görüldüğü gibi içmemiş olanların oranı, her yaş grubunda kadınlarda erkeklere göre önemli ölçüde yüksektir. Bu bulgu kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre sigaraya bulaşmamayı daha iyi başardığını, sigaraya başlama oranlarının daha düşük olduğunu göstermektedir. Kadınların başlama yaşı da erkeklere göre anlamlı düzeyde yüksektir (Tablo 4.3). Yani kadınlarda erkeklere göre başlama oranı daha düşük, başlama yaşı daha yüksektir. Üniversiteye başlama öncesinde, yani 18 yaş altında, sigaraya başlama, sigara içmiş kadın öğretmenlerde nadir bir durumken (%4.4), sigara içmiş erkek öğretmenlerde %38.4 oranında gerçekleşmiştir (Tablo 4.2). Üniversite dönemi, gerek erkek gerekse kadın öğretmenler için sigaraya başlamada en riskli dönem özelliğindedir. Sigara içmiş kadın öğretmenlerin %70.6'sı erkek öğretmenlerin %45.4'ü 18-24 yaşlarında başlamışlardır (Tablo 4.2). Kadınların düşük başlama oranları ve gecikmiş başlama yaşı, sigarayla ilgili kültürel özelliklerden kaynaklanmış olabilir.

Bırakma oranı (bırakmış olanlar/ içenler+bırakanlar), erkeklerde %39.8, bayanlarda ise %21.9, ortalama %36'dır. 2000'li yıllarda öğretmenlerde yapılan diğer çalışmalarda (44,47,48,49,51,53,54) bildirilen bırakma oranları %19.8 ile %40.1 (Bkz. Tablo 1.2) arasında değişmektedir. Bizim çalışmamızın değeri de bu aralık içindedir. Bırakma oranının kadınlarda erkeklerden önemli düzeyde ($p=0.005$) düşük bulunması dikkat çekicidir. Günde içilen sigara miktarı da kadınlarda erkeklere göre önemli düzeyde düşüktür (Tablo 4.2). Bu özellikle yaygın olarak bildirilmektedir. Erkeklerde bırakma oranlarının 40 yaş sonrasında önemli ölçüde yükseldiği gözlenmiştir ($p=0.01$). Bu durum kadınlarda gözlenmemiştir. Kadınlarda bırakma oranlarının 40 yaş sonrası artmaması, doğrudan cinsiyetle ilgili olabileceği gibi kadınlarda başlama yaşının büyük ve içme miktarının az oluşuyla da ilgili olabilir. Geç başlama ve daha az içme uyarıcı zararlı etkilerin dolayısıyla ona bağlı bırakma motivasyonunun erkeklere göre daha geç ortaya çıkmasına neden olabilir.

1994 yılında İzmir'de yapılan bir çalışmada bayanların %61.3 oranında 19 yaşından sonra sigaraya başladığı, erkeklerin ise %62.9 oranında 19 yaş öncesi

sigaraya başladığı tespit edilmiştir(41). 2000 yılında Sivas'ta Tıp ve Diş Hekimliği Fakülteleri öğretim elemanlarına yapılan bir çalışmada fakülte ve sonrasında sigaraya başlama oranları erkeklerde %74.3, bayanlarda %81.5 bulunmuştur(60). Sivas ve Konya illeri ilköğretim okulu öğretmenlerinde yapılan çalışmalarda da başlama yaşının kadın öğretmenlerde erkek öğretmenlere göre geciktiği bildirilmiştir(48,53).

5.3. Öğretmenlerin 4207 sayılı Yasa'nın 19.05.2008'de yürürlüğe giren yeni düzenlemelerine destek verme durumu:

Sigara içimin okulun tüm kapalı alanlarında yasaklanmış olmasına tümüyle destek verenlerin oranı %63.5, bir ölçüde destek verenlerin oranı %15.0, bir ölçüde karşı olanların oranı %13.6, tümüyle karşı olanların oranı ise %6.7 idi (Tablo 4.4). Beklentimize uygun bir şekilde, uygulamaya destek verenlerin oranı içmemiş ve bırakmış olan grupta yüksekten uygulamaya karşı olanların oranı halen içenler grubunda yüksekti($p=0.000$). Sigara içenlerin destekleme oranı içmemiş olanlardan düşük olsa da %50'nin üzerindeydi. Sigara içiminin okulun açık alanlarında da (okul bahçesi) yasaklanmış olmasına tümüyle destek verenlerin oranı %76.9, bir ölçüde destek verenlerin oranı %10.6, bir ölçüde karşı olanların oranı %5.1, tümüyle karşı olanların oranı ise %6.0 idi. İçenler de içmeyenlerde bu önleme büyük çoğunlukla destek vermişlerdi. Fakat destekleme veya karşı çıkma tutumları yönünden, içenler ve içmeyenlerin oranları önemli düzeyde farklı idi (Tablo 4.5). İhlallerin idari para cezasına, ihlallerin ve ihlallerin gereğini yapmamanın disiplin işlemine konu edilmiş olmasına tümüyle destek verenlerin oranı %60.7, bir ölçüde destek verenlerin oranı %15.1, bir ölçüde karşı olanların oranı %6.7, tümüyle karşı olanların oranı ise %10.6 idi (Tablo 4.6). Yine destek verenlerin çoğunluğu bırakmış ve hiç içmemiş olan gruptandı, karşı olanların çoğunluğu ise içenler grubundandı($p=0.000$). Bu da beklentimize uygundu. Bununla birlikte sigara içen grubun, kapalı alan için %58, bahçe için %77, yaptırım için %57.5 oranında destek vermesi dikkat çekiciydi. 2000 yılında Manisa ilinde yapılan çalışmada 4207 sayılı yasa hakkında öğretmenlerin %92.3'ünün bilgi sahibi olduğu, çoğunun bu yasayı desteklediği, bizim çalışmamıza

benzer şekilde bu konuda sigara içenlerle içmeyen öğretmenler arasında anlamlı fark olduğu tespit edilmiştir(43). 2003 yılında İstanbul’da ilköğretim okulu öğretmenlerinde yapılan bir çalışmada öğretmenlerin yalnızca 25.3’ü okul sınırları içerisinde sigara içilmemesi gerektiği görüşüne sahipti, %42.1 öğretmen belirlenen odalarda sigara içilebileceğini düşünüyordu (47). 2005 yılında yayınlanan İstanbul Eyüp ilçesi ise öğretmenlerinde yapılan çalışmada ise sigara içen öğretmenlerin %23.8’i, sigara içmeyenlerin ise %56.3’ü okul içinde sigara içiminin tamamen yasaklanmasını destekliyordu(49). 2010 yılında Bursa ilinde yapılan bir çalışmada 19 Mayıs 2008 yılında yürürlüğe giren yasa hakkında ne düşünüyorsunuz sorusuna öğretmenlerin %75.8’i çok gerekli bir kanun olarak yanıt verirken, %14.3’ü kanunun gereksiz olduğunu belirtmiştir(56).

Yasanın uygulamaya girmesi ile okulda pasif sigara dumanı soluma durumu, sigara içmeyen öğretmenlerin %73.1’i tarafından “bitti”, %22.3’ü azaldı olarak cevaplanmıştır (Tablo 4.7). Yanıtlar, bırakmış olan grupta ve içmemiş olan grupta benzerdir ($p=0.94$) ve Yasa’nın uygulanmasıyla okullarda pasif içiciliğin önemli ölçüde azaldığını gösterir niteliktedir. Öğretmenlerimiz okullarında sigara yasağının tam olarak uygulanıp uygulanmadığı sorusuna %68.3 oranında tam olarak uygulanıyor, %31.7 oranında aksama var şeklinde yanıt vermiştir (Tablo 4.8). Hem içen grubun, hem de bırakan ve içmeyen grubun cevapları benzer özelliktedir($p=0.779$). Bu durum, öğretmenlerin yasanın uygulanmasında bazı aksaklıklar gözlediğini düşündürmektedir. “Aksama var” yanıtını verenlerin yüzdesinin okullara göre büyük bir değişkenlik (%0 - %57) gösterdiği görülmüştür (Tablo 4.9). Bu durum, yasanın uygulanma düzeyinde okuldan okula önemli farklar olduğunu düşündürmekte ve okul dışı denetimin kuvvetlendirilmesi gereksinimini akla getirmektedir.

Öğretmenlerin yanıtları, dersliklerde, okul koridorlarında ve öğretmen odalarında sigara içen biriyle artık karşılaşılmadığını düşündürmektedir (Tablo 4.10). Fakat öğretmenlerin yaklaşık üçte biri okul bahçesinde sigara içen biriyle sık veya seyrek karşılaşabildiğini ifade etmiştir. Bu oran, gözden ırak kapalı alanlar için %31.5,

tuvaletler için %27.4, idareci odaları için %14.1, kantin için %12'dir. Bu oranlara göre içme yasağı ihlallerinin en çok olduğu alanlar, sırayla, okul bahçesi, okulun gözden uzak kapalı alanları, tuvaletler, idareci odaları ve kantindir. Sigara içen öğretmenlerin yasa öncesi ve sonrasında okulda sigara içtikleri yerleri göstermektedir. Bu tabloya göre Yasa öncesi en çok sigara içilen yerler öğretmenler odası ve sigara içme odası iken yasadan sonra "okul bahçesi dışı", "okul bahçesi", okulun tuvaletler ve bodrum gibi gözden uzak yerleri olarak tanımlanmıştır. Tablo 4.10 ve Tablo 4.14 birbiriyle uyumlu olup okullarda içme yasağı ihlallerinin belirtilen okul alanlarında önemli düzeyde olduğunu düşündürmektedir. 2007 yılında İstanbul'da ilköğretim okulu 6. ve 8. Sınıf öğrencilerine yapılan bir anket çalışmasında öğrencilerin %83.8'i öğretmenlerinden en az birini okulda sigara içerken gördüğünü ifade etmiştir. Bu çalışmada okul içerisinde %1.25 öğrenci öğretmenlerini koridorda, %8.43 öğrenci bahçede, %81.61 öğrenci ise öğretmen odasında sigara içerken görmüşlerdi ve öğrencilerin %16'sı bunun onları sigarayı deneme konusunda olumsuz etkilediği veya etkileyebileceğini belirtmişti(62).

"Okulunuzda sigara nedeni ile ceza alan öğretmen oldu mu?" sorusuna yalnızca 1 kişi (%0.2) evet yanıtı vermiştir. Bu durum sigara içme yasağı ihlallerine yönelik yaptırım uygulamasının yok denecek düzeyde olduğunu düşündürmektedir. Yaptırım uygulamasındaki bu yetersizlik, bu çalışmanın yaygın ihlal bulgularıyla uyumludur.

Evde sigara içimi ile ilgili bir sınırlama uygulayıp uygulamadıkları sorusuna bırakmış ve içmemiş olanların cevapları, içenlerden önemli düzeyde farklı olmuştur ($p=0.000$). "Evde kesinlikle sigara içilmiyor" yanıtını verenlerin oranı, içen grupta %21.4, bırakmış grupta %62.2, içmemiş grupta %65.6 olmuştur (Tablo 4.11). Öğretmenlerimiz evde içilen sigaranın zararlı olabileceğini düşünüyor musunuz sorusuna %85.1 oranında ciddi ölçüde, %11.1 oranında bir ölçüde, %3.8 oranında zararı olacağını düşünmüyorum şeklinde yanıt vermiştir($p=0.000$). Halen içenlerin %26'sı bu zararı "ciddi ölçüde" düzeyinde tanımlamazken bu oran içmemiş olanlarda %4.7 düzeyinde kalmıştır (Tablo 4.12). Bu bulgular, pasif içicilik konusunda tutum

geliştirici çalışmalara olan gereksinimi yansıtmaktadır. 1996 yılında Ankara’da yapılan çalışmada son bir haftada evde sigara içimi sorgulandığında öğretmenlerin %90.4’ü evet yanıtı vermiştir(42). Aynı çalışmada %63.3 oranında öğretmen çocuklarının yanında sigara içtiğini belirtmiştir(42). 2001 yılında Elazığ ilinde yapılan çalışmada öğretmenlerin %48’i çocuklarının yanında sigara içtiklerini belirtmiştir(45). 2004 yılında Sivas’ta yapılan çalışmada evde içilen sigara hakkında öğretmenlerin %49.5’i ciddi ölçüde, %21.6’sı bir ölçüde zarar vereceğini düşünmesine rağmen, içenlerin %84.7’si evde sigara içiyordu(48). 2006 yılında Afyon ilinde yapılan çalışmada öğretmenlerin %26.5’i çocuklarının yanında sigara içtiklerini belirtmiştir(51). 2007 yılında Konya ilinde yapılan çalışmada öğretmenlerin %98.6’sı içtikleri sigaranın çocuklarına zarar vereceğini düşünmesine rağmen sigara içenlerin %65.3’ü evlerinde sigara içtiklerini belirtmiştir(54).

Halen sigara içmekte olan ve sigarayı bırakmış olan öğretmenlerimize en son sigarayı bırakma denemelerinde doktor ve/veya ilaç desteği alıp almadıklarını sorduğumuzda %94.9 oranında ‘hayır’, %2.9 oranında ‘bırakmak için doktor ve ilaç desteği aldım’, %1.4 oranında ‘doktora gitmedim fakat tavsiye üzerine bırakma ilacı kullandım’, %0.7 oranında ‘doktora gittim fakat ilaç kullanmadım’ yanıtları alınmıştır (Tablo 4.13). Sigarayı bırakmış olanların %95.6’sı doktor ve ilaç desteği almamış, sadece %4.4’ü sigarayı destek alarak bırakmıştır. Bu sonuçlar sigaranın bırakılması konusunda doktor ve/veya ilaç desteği alınmasının ne kadar az olduğunu göstermektedir. Bunun nikotin bağımlılığı ile ilgili birimler konusundaki bilgi eksikliğinden de kaynaklanabileceği düşünülebilir. 2002 yılında Sivas’ta üniversite öğrencilerine yapılan bir anket çalışmasında sigarayı bırakmak isteyen öğrencilerin sadece %4.5’i profesyonel bir kurumdan yardım almayı düşündüğünü belirtmiştir(61).

Yasanın okullarda uygulanmaya başlamasından sonra günlük içilen sigara miktarındaki değişim sorulduğunda %44.6 oranında azaldı, %50.0 oranında değişmedi, %5.4 oranında arttı yanıtı verilmiştir. Bu bulgu, Yasanın, günde içilen

sigara sayısında, bazı içicileri kapsayacak biçimde azalmaya neden olduğunu düşündürmektedir.

Yasanın getirdiği yasaklamalar okul yaşamını sizin için zorlaştırdı mı soruna %50.5 oranında hayır, %49.5 oranında evet yanıtı verildi. Zorlaşma tarif etmeyenlerin okullarında yasağa yeterince uyulmadığı düşünülebilir.

Sigarayı bırakma hazırlığında olan öğretmenlerin oranı %13.7, bırakmayı düşünenlerin oranı %30.7, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %55.6 olarak tespit edildi (Tablo 4.15). Bırakmayı düşünmeyenlerin bu düzeyde yüksek oranda olması endişe vericidir ve bırakma motivasyonunu kuvvetlendirici müdahalelere gereksinimi yansıtmaktadır. 1994 İzmir ilinde yapılan çalışmada sigarayı bırakma hazırlığında olan öğretmenlerin oranı %20.5, bırakmayı düşünenlerin oranı %25.6, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %53.9 olarak tespit edilmiştir(41). 2001 yılında Elazığ ilinde yapılan çalışmada öğretmenlerin %69.3'ü sigarayı bırakmayı düşündüğünü belirtmiştir. 2004 yılında Sivas ilinde yapılan çalışmada sigarayı bırakma hazırlığında olan öğretmenlerin oranı %14.0, bırakmayı düşünenlerin oranı %28.1, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %57.9 olarak tespit edilmiştir(48). 2005 yılı İstanbul Eyüp ilçesinde yapılan çalışmada öğretmenlerin %67.7'si sigarayı bırakmayı düşündüğünü belirtmiştir(49). 2007 yılında Konya ilinde yapılan bir çalışmada sigarayı bırakma hazırlığında olan öğretmenlerin oranı %20.3, bırakmayı düşünenlerin oranı %36.7, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %43.0 olarak tespit edilmiştir(54). Yine 2007 yılında Konya ilinde yapılan çalışmada sigarayı bırakma hazırlığında olan öğretmenlerin oranı %20.9, bırakmayı düşünenlerin oranı %7.7, bırakmayı düşünmeyenlerin oranı %71.4 olarak tespit edilmiştir(53). Yasanın yürürlüğe girmesinden sonraki bir yıl içinde sigarayı bırakan kişi sayısı 11, bırakma oranı %4.3 olarak tespit edilmiştir. Ondan önceki bir yıl içinde sigarayı bırakan kişi sayısı 19, bırakma oranı %6.8 olarak tespit edilmiştir. Bu sonuçlar göstermiştir ki yasadan sonraki bir yıl içinde sigara bırakma oranı, bir yıl öncesine göre artmamıştır.

6.SONUÇ

Sivas'taki öğretmenlerin sigara içme durumları, Türkiye'deki emsallerinin içme durumlarıyla benzerlik göstermektedir. Bulgular, 4207 No'lu Yasa'daki değişiklikler gereği 19 Mayıs 2008'de yürürlüğe giren yeniliklerin ve sigara içme yasalarının, okullarda pasif içiciliği önemli ölçüde bitirdiğini göstermiştir. Yasanın uygulamaya girişinden sonraki birinci yılın sonu itibariyle okullarda sigara içme odası uygulaması ve öğretmen odalarında sigara içme durumu bitmiş durumdadır. Dersliklerde, okul koridorlarında sigara içilmemektedir. Fakat okul bahçelerinde, okul tuvaletlerinde, okulların gözden irak kapalı alanlarında yaygın sigara içme ihlalleri olduğu anlaşılmaktadır. İçme yasağı ihlalleri konusunda yaptırım uygulaması yok denecek düzeyde ifade edilmiştir. Yasanın yürürlüğe girmesi sonrasında birinci yıl itibariyle sigara bırakma oranları artmamıştır. Sigara bırakma çabalarında öğretmenlerin tıbbi destek arama düzeyleri de düşüktür. Yasa okullarda daha etkili uygulanmalıdır. Bunu sağlayacak yeni yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Öğretmenlerin yüksek sigara içme oranları da okullarda etkili tütün kontrol çalışmalarına gereksinimi göstermektedir. Bunlar sağlanmadıkça, öğrencilerin korunmasında da zayıf kalınacağı düşünülmelidir.

7.KAYNAKLAR:

1. United States Department of Health and Human Services. The health consequences of smoking: A report of the Surgeon General. 2004.
2. U.S. Department of Health and Human Services. Smoking and health in the Americas. Atlanta, Georgia: U.S. Department of Health and Human Services, Public Health Service, Centers for Disease Control, National Center for Chronic Disease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 1992; DHSS publication no.(CDC) 92-8419.
3. WHO Report on the Global Tobacco Epidemic, 2008 - The MPOWER package
4. Mathers CD, Loncar D. Projections of global mortality and burden of disease from 2002 to 2030. PLoS Medicine, 2006, 3(11):e442.
5. Murray CJL, Lopez AD. Alternative projections of mortality and disability by cause 1990-2020: Global burden of disease study. Lancet, 1997, 349(9064):1498-1504.
6. Peto R, Lopez AD. Future worldwide health effects of current smoking patterns. In: Koop CE, Pearson CE, Schwarz MR, eds. Critical issues in global health. San Francisco, Wiley (Jossey-Bass), 2001:154–161.
7. Doll R et al. Mortality in relation to smoking: 50 years' observations on male British doctors. BMJ 2004;328:1519-33.
8. Morita A. Tobacco smoke causes premature skin aging. Journal of Dermatological Science 2007;48:169-175.
9. Linnet KM et al. Smoking During Pregnancy and the Risk for Hyperkinetic Disorder in Offspring. Pediatrics 2005; 116(2): 462-467.
10. Button TMM et al. Relationship between antisocial behaviour, attention-deficit hyperactivity disorder and maternal prenatal smoking. The British Journal of Psychiatry 2005; 187: 155-160.
11. Davies JH et al. Bone mass acquisition in healthy children;Role of smoking Archives of Disease in Childhood 2005;90:373-378.
12. Li YF et al. Maternal and grandmaternal smoking patterns are associated with early childhood asthma.Chest. 2005;127(4):1232-41.

13. Liang K et al. Neonatal nicotine exposure impairs nicotinic enhancement of central auditory processing and auditory learning in adult rats. *European journal of Neuroscience*, July 2006.
14. Fried PA et al. Differential effects on cognitive functioning in 13- to 16- year olds prenatally exposed to cigarettes and mariuhana. *Neurotoxicol. Teratol.* 2003; 25: 427-436
15. U.S. Department of Health and Human Services. *The Health Consequences of Involuntary Exposure to Tobacco Smoke: A Report of the Surgeon General.* U.S. Department of Health and Human Services, Centers for Disease Control and Prevention, Coordinating Center for Health Promotion, National Center for ChronicDisease Prevention and Health Promotion, Office on Smoking and Health, 2006.
16. Guindon GE et al. *The cost attributable to tobacco use: a critical review of the literature.* Geneva, World HealthOrganization, 2006.
17. U.S. Centers for Disease Control and Prevention. *Annual smoking-attributable mortality, years of potential life lost, and productivity losses – United States, 1997–2001.* *Morbidity and Mortality Weekly Report*, 2005, 54(25):625–628.
18. <http://www.who.int/tobacco/en/> 05.04.2009
19. *Summary Health Statistics for US Adults: National Health interview Survey (NHIS), 2005*
20. *Fumaroti in Italia, 2005*
21. *Deutschland-Haushalte, Familien und Gesundheit Ergebnisse des Mikrozensus, 2005*
22. *Baromètre santé 2005 (premiers résultats)*
23. *General Household Survey-Great Britain, 2002*
24. *2005 Ulusal Tütün Araştırması, Mısır*
25. *Heisei 16-nen kokumin kenkou eiyou tyosa kekka no gaiyou, 2004*
26. *A National Profile Of Noncommunicable Disease Risk Factors In The Islamic Republic Of Iran, 2005*
27. *Indonesia Household Survey,2004*

28. T.C. Başbakanlık Aile ve Sosyal Araştırmalar Genel Müdürlüğü, T.C. Başbakanlık Türkiye İstatistik Kurumu. Aile Yapısı Araştırması 2006.
29. Health Services Utilization Survey in Turkey, BIGTAS, 1993.
30. National Burden of Diseases Study, Ministry of Health, 2003.
31. World Health Survey, 2003
32. Hacette Üniversitesi Nüfus Etüdüleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2003. Ekim 2004, Ankara.
33. Sağlık Bakanlığı Temel Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü, "Küresel Yetişkin Tütün Araştırması Türkiye Raporu", 2010
34. Owie I. Smoking behavior of prospective teachers: A Nigerian case. Collage Health 1984; 32:305-207
35. Clarke J, Mac Pherson B, Holmes D. Et al. Reducing adolescent smoking: A comparision of peer-led, teacher-led and expertinterventions. J. School Health 1986; 56: 102-106.
36. Murray M, Kriyluk S, Swan AV. School charesteristics and adolescent smoking: Results from the MRC/Derbyshire Smoking Study 1974-1978 and from a follow-up in 1981. J. Epid. :Comm. Health 1984; 38:167-172
37. Saltık A, Yılmaz T, Yorulmaz F, Yücel V, Dindar İ. Edirne merkezinde orta dereceli 318 okul öğretmeninde sigara içme davranışı ve Spielberger testi ile ölçülen kaygı düzeyinin incelenmesi. Ege Tıp Dergisi 1991;30(4): 524-529.
38. Kocabaş A. Öğretmenlerde sigara içme alışkanlığı. Ondokuzmayıs Üni. Tıp Fakültesi Derg.1988; 5(1): 51-61
39. Bayık A. İlkokul öğretmenlerinde sigara içme yaygınlığı ve sigarayı bırakmalarına yönelik sağlık eğitimi. E.Ü Hemşirelik Y.O. Dergisi 1993; 9(2).
40. Metintaş S, Ture M, Kalyoncu C, Etiz S, Işıklı B. Eskişehir ili ilkokul öğretmenlerinde sigara içme durumu. Sağlık ve Sosyal Yardım Vakfı Dergisi 1994; 4(1): 39-44
41. Horasan E, Öğretmenlerde sigara içme durumu ve sigarayı bırakma sürecine ilişkin bazı özellikler. Menderes-İzmir, 1994. Sağlık İçin Sigara Alarmı 1994; 1(2): 52-59
42. Coşkun A, Yıldız A. N, Doğan B. Ç, Bilir N. Toplumda rol modeli olan kişilerin sigara içilmesi konusundaki bazı tutum ve davranışları

43. Danacı EA, Yorgancıoğlu A, Çelik P, Topçu F, Şen FS. Manisa ili lise öğretmenlerinin sigara içmeye karşı tutumları. *Toraks Dergisi* 2000;1(3):16-20.
44. Koçoğlu G, Atilla S, Pancar E, Suyanı E, Sönmez Ş, Sünnetçioğlu H, Şatin T, Oral S. OR-AN 75. yıl sağlık ocağı bölgesi'ndeki 3 ilköğretim okulunda çalışan öğretmenlerde bazı kronik hastalıklar ve risk faktörleri. *Hacettepe Toplum Hekimliği Bülteni* 2001; 22(3-4)
45. Turgut T, Deveci F, Altuntaş E ve ark. Elazığ' da lise ve dengi okul öğretmenlerine uygulanan sigara anketi sonuçları. *Solunum* 2001;3:295-9.
46. Ünlü M, Orman A, Cirit M ve ark. Afyon' da lise öğretmenlerinin sigara içme alışkanlığı ve sigaraya karşı tutumları. *Solunum Hastalıkları* 2002;13:203-7.
47. Erbaydar T, Avcı S, Altay G. Öğretmenlerin okul ortamında sigara içilmesi ve öğrencilerin sigara kullanımı konusuna yaklaşımları. *M.Ü. Atatürk Eğitim fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi* 2003;17:63-74
48. Demirel Y, Toktamış A, Nur N, Sezer E. İlköğretim okullarındaki öğretmenlerde sigara icme durumu. *Turkiye Klinikleri J Med Sci* 2004;24:492-4.
49. Talay F, Altın S, Çetinkaya E. İstanbul Eyüp İlçesi Lise Öğretmenlerine Uygulanan Sigara Anketi Sonuçları. *Solunum Hastalıkları* 2005; 16: 53-59
50. Ak Ş, Çelen Ü, Özen Y, Tabak R.S, Piyal B. Ankara merkez ilçeler ilköğretim okulları çalışanlarının sağlık davranışları *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2006: 5 (2)
51. Fidan F, Sezer M, Demirel R, Kara Z, Ünlü M. Öğretmenlerin Sigara İçme Durumu ve Sigara Yasağı Karşısındaki Tutumları, *Toraks dergisi* aralık 2006;7(3): 196-199
52. Tokuç B, Berberoğlu U. Edirne Merkez İlçe İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerde Sağlığı Geliştirici Davranışlar *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2007: 6(6)
53. Kutlu R, Çivi S. Konya İli Lise Öğretmenlerinin Sigara İçme Sıklığı ve Etkileyen Faktörler *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni*, 2007: 6 (4)
54. Marakoğlu K, Erdem D, Çivi S. Konya' da İlköğretim Okullarındaki Öğretmenler Arasında Sigara İçme Durumu *Toraks dergisi* 2007;8(1):37-40
55. Ünsal M, Hamzacebi H, Dabak S, Terzi Ö, Kirisoglu T. Smoking Status and Levels of Knowledge Regarding Cigarettes Among Primary School Teachers, *Southern Medical Journal* , volume 101, number 12, December 2008

56. Coşkun F, Karadağ M, Ursavaş A, Ege E. Öğretmenlerin Sigara İçim Alışkanlıkları ve Yeni Yasaya Bakışları, Türkiye Solunum Araştırmaları Dergisi, Baskıdaki makaleler-65982
57. Prochaska JO, DiClemente CC. Stages and proces of self change of smoking: toward an integrated model of change. J Consult Chin Psychol 1983; 51:390-395
58. Cochran WG. Sampling Techniques. 2nd ed. New York and London: John Wiley and Sons; 1963. p.413.
59. Hacettepe Üniversitesi Nüfus Etütleri Enstitüsü. Türkiye Nüfus ve Sağlık Araştırması 2008. Ekim 2009, Ankara.
60. Sezer R.E, Marakoğlu K, Sezer H, Marakoğlu İ. Cumhuriyet Üniversitesi Tıp ve Diş Hekimliği Fakülteleri Öğretim Elemanlarının Sigara Kullanım Durumu ve Sigara İle Bağlantılı Görüşleri, CÜ. Tıp Fakültesi Dergisi 23(1) 25-36, 2001
61. Demirel Y, Sezer R.E. Sivas Bölgesi Üniversite Öğrencilerinde Sigara Kullanma Sıklığı, Erciyes Tıp Dergisi 27(1) 1-6 2005
62. Apaydın Kaya Ç, Akman M, Saçar K, Kaya S, Sulukaya M. Ergenlik Çağındaki Öğrenciler Öğretmenlerinin Sigara İçmesinden Etkileniyor, Marmara Medical Journal 2010;23(1);1-8

8.EKLER

EK 1. ANKET FORMU

SİVAS'TAKİ İLKÖĞRETİM VE LİSE ÖĞRETMENLERİNİN SİGARA KULLANIMI VE 4207 SAYILI YASA İLE İLGİLİ GELİŞMELER KONUSUNDAKİ GÖRÜŞ, TUTUM VE DAVRANIŞLARI ANKET ÇALIŞMASI

Değerli öğretmenimiz,

Bu anket çalışması, 19 Mayıs 2008'de yürürlüğe giren yeni yasanın, okullarımızla ilgili kısa dönem sonuçlarını, yasanın uygulanmasındaki zorlukları, yasa ve uygulaması konusundaki öğretmen görüş, tutum ve önerilerinin belirlenmesini hedeflemektedir. Anket formları isimsiz doldurulacak, okul adı da yazılmayacaktır. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Katkınız için teşekkür ediyoruz.

- 1) Doğum yılınız:.....
- 2) Cinsiyetiniz: a)Erkek b)Kadın
- 3) Medeni durumunuz: a)Evli b)Bekar c)Ayrılmış d)Eşini kaybetmiş
- 4) İdari görev durumu: a)Var b)Yok

5) Şimdiye kadar içtiğiniz toplam sigara sayısı 100 adeti (yani 5 paketi) bulmuş mudur? a)Evet b)Hayır

6) Hayatta içtiğiniz ilk yüz sigaranın (ilk beş paketin) çoğunu kaç yaşındayken içmişsinizdir?.....

7) Halen sigara içiyor musunuz?

- a)Sigara kullanmadım, halen de kullanmıyorum
- b)Bıraktım. Bıraktıktan sonra geçen süre:.....
- c)Evet her gün sigara içiyorum.Günde ortalamaadet sigara
- d)Her gün olmamakla birlikte bazı günler içiyorum.Haftada ortalamaadet sigara

Sigara dışında bir tütün mamülü, pipo, nargile, püro içenler veya tütün mamüllerini karışık olarak kullananlar günlük ortalama tüketim miktarlarını mamül tipini belirterek tanımlayacaktır:

.....

8) 19 Mayıs 2008'de yürürlüğe giren "Tütün ürünlerinin zararlarının önlenmesi hakkındaki Kanun" da yer alan aşağıdaki düzenlemelerle ilgili düşüncelerinizi belirtirmisiniz.

4207 Sayılı Yasada okullarla ilgili düzenlemeler:	Tümüyle destekliyorum	Bir ölçüde destekliyorum	Kararsızım	Bir ölçüde karşıyım	Tümüyle karşıyım
Sigara içiminin okulun tüm kapalı alanlarında yasaklanmış olması					
Sigara içiminin okulun açık alanlarında da (okul bahçesinde de) yasaklanmış olması					
İhlallerin idari para cezasına, ihlallerin ve ihlallerin gereğini yapmamanın disiplin işlemine konu edilmiş olması					

9) Yasanın uygulamaya girmesi okulda pasif sigara dumanı soluma durumunuzu nasıl etkiledi? a) Değişmedi b) Azaldı c) Bitti

10) Okulunuzda sigara içme yaşağı sizce ne ölçüde uygulanıyor?

a) Tam olarak uygulanıyor.

b) Tam olarak uygulandığına inanmıyorum, en azından bazı aksamalar var.

Aksamaların (uygulama eksikliklerinin veya zorluklarının) ne olduğunu, her aksama için size göre nedenini ve nasıl aşılabileceğini açıklar mısınız).....

11)Halen, aşağıdaki yerlerde, sigara içen bir kişiyle karşılaşma sıklığınız	Sıklıkla	Ara sıra	Seyrek	Çok seyrek	Hiç
Okul koridorlarında					
Dersliklerde					
Öğretmenler odasında					
Tuvaletlerde					
İdareci odalarında					
Kantinde					
Okulun diğer kapalı alanlarında					
Okul bahçesinde					

12)Okulunuzda sigara içtiği için ceza alan öğretmen oldu mu?

a) Evet b) Hayır c) Bilmiyorum

13)Evinizde sigara içimiyle ilgili bir sınırlama uyguluyor musunuz?

a) Bir sınırlama yok b) Bazı sınırlamalarla sigara içiliyor c) Ev içinde

kesinlikle sigara içilmiyor

14)Evde içilen sigaranın zararlı olabileceğini düşünüyor musunuz?

a) Evet, ciddi ölçüde b) Evet, bir ölçüde c) Zararı olacağını

düşünmüyorum

15. soruyu bırakmış olanlar ve halen içenler yanıtlasın lütfen.

- 15) Sigarayı son bırakma denemenizde doktor ve ilaç desteği aldınız mı?
- a) Hayır
- b) Bırakmak için doktora gittim ve bırakma ilacı kullandım.
Kullanılan ilacın adı:..... Kullanma süresi:.....
- c) Bırakmak için doktora gitmedim fakat tavsiye üzerine bırakma ilacı kullandım.
Kullanılan ilacın adı:..... Kullanma süresi:.....
- d) Bırakmak için doktora gittim fakat sigara bıraktırma ilacı kullanmadım.

16. sorudan itibaren sadece sigara içenler devam etsin lütfen.

16) 19 Mayıs 2008'de yasanın okulda uygulanmaya başlanmasından sonra günlük içtiğiniz sigara miktarında değişme oldu mu?

- a)Azaldı b)Değişmedi c)Arttı

17) 19 Mayıs 2008'de yasanın okulda uygulanmaya başlanmasından sonra sigara içtiğiniz ortamları (yerleri) değiştirdiniz mi?

- a)Hayır b)Evet

→Yasadan önce okul içinde sigara içtiğiniz ortamları işaretler misiniz

- Öğretmenler odası Okul bahçesi
 Sigara içme odası

Diğer(Belirtiniz.....)

→Yasadan sonra mesai saatlerinde okul içinde ve okul dışında sigara içtiğiniz ortamları işaretler misiniz?

- Öğretmenler odası
 Okul bahçesi

Diğer(Belirtiniz.....)

18) Yasanın getirdiği yasaklamalar, okul yaşamını sizin için zorlaştırdı mı?

- a) Hayır
b) Evet (Hangi açılardan zorlaştırdı, **açıklar mısınız**:.....)

19) Önümüzdeki altı ay içerisinde sigarayı bırakmayı düşünüyor musunuz?

- a)Evet b)Hayır

20) Önümüzdeki bir ay içinde sigarayı bırakma niyetiniz var mı?

- a)Evet b)Hayır

	19 Mayıs 2008 sonrasında son bir yılda	19 Mayıs 2008'den önceki bir yıl içinde	Daha önceki dönemde
21) Bırakma denemelerinizin sayısı			